

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie dotyczącej sędziego Sądu Rejonowego w B. X. Y., po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 28 kwietnia 2025 r., na posiedzeniu bez udziału stron, wniosku adw. R. S. z 14 listopada 2023 r. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZSK 2/23,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględnić wniosku o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZSK 2/23.

UZASADNIENIE

W toku rozprawy przeprowadzonej 14 listopada 2023 r., w sprawie o sygn. akt I ZSK 2/23, adw. R. S. - obrońca obwinionej sędzi X. Y., złożył do protokołu ponowny wniosek o wyłączenie sędziego SN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy I ZSK 2/23. Jako przyczynę wyłączenia powołał się na uzasadnienie znajdujące się we wniosku z 1 lutego 2023 r. o stwierdzenie występowania wobec SSN Marii Szczepaniec przesłanek z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Sąd Najwyższy odroczył rozprawę, a kolejny termin postanowił wyznaczyć po rozpoznaniu wniosku o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec.

Postanowieniem z 8 marca 2023 r., w sprawie I ZB 12/23, odrzucono wniosek z 1 lutego 2023 r. o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marię Szczepaniec.

W uzasadnieniu wniosku o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec wskazano, że Sędzię, która powołana została na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a jednocześnie powołana została na stanowisko w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, której to rzekomo legalności powołania miał dotyczyć list do OBWE, co jest treścią zarzutu dyscyplinarnego nie spełnia standardu bezstronności, o których mowa w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, dlatego też niezbędne jest wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od jej rozpoznania.

Wnioskodawca podniósł, że SSN Maria Szczepaniec została wyznaczona do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 września 2022 r. Wcześniej na podstawie wniosku - uchwały nr 331/2018 Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) - została przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 10 października 2018 r. powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Przed powołaniem na stanowisko SSN nie orzekała ona w sądach powszechnych, była nauczycielem akademickim, adiunktem, a później profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, specjalizowała się w zakresie prawa karnego, w latach 2014-2018 była ona również adwokatem.

Za istotne wnioskodawca uznał, że ustawą o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa dokonano w tejże ustawie doniosłych zmian - w tym dodano do niej art. 9a, stanowiący, iż Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków Rady na wspólną czteroletnią kadencję (ustęp 1.). Dokonując wyboru, o

którym mowa w ust. 1, Sejm, w miarę możliwości, uwzględnia potrzebę reprezentacji w Radzie sędziów poszczególnych rodzajów i szczebli sądów (ustęp 2.). Wspólna kadencja nowych członków Rady wybranych spośród sędziów rozpoczyna się z dniem następującym po dniu, w którym dokonano ich wyboru. Członkowie Rady poprzedniej kadencji pełnią swoje funkcje do dnia rozpoczęcia wspólnej i kadencji nowych członków Rady (ustęp 3.). Takie rozwiązanie, polegające na odebraniu władzy sądowniczej uprawnienia do wyboru sędziów pełniących funkcję członków Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) i przekazaniu go władzy ustawodawczej, spotkało się ze stanowczą krytyką - jako prowadzące do niedopuszczalnej ingerencji w zarządzanie wymiarem sprawiedliwości.

Wnioskodawca podkreślił, iż Krajowa Rada Sądownictwa, na mocy przepisu art. 186 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483) jest konstytucyjnym organem stojącym na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, w skład którego mieli wchodzić: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Minister Sprawiedliwości, Prezes Naczelnego Sądu, jedna osoba powołana przez Prezydenta RP, 15 członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych; czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz 2 członków wybranych przez Senat spośród senatorów (art. 187 Konstytucji). *Ratio legis* tej regulacji, zaakceptowaną zarówno w doktrynie jak i w praktyce, było wprowadzenie zasady wyboru sędziów - członków KRS przez samych sędziów. Były one respektowane przez dwie kolejne ustawy określające ustrój, zakres działania i tryb pracy KRS oraz sposób wyboru jej członków (delegacja ustawowa art. 187 ust. 4 Konstytucji; Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa z dnia 27 lipca 2001 r., jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 11, poz. 67 oraz Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa z dnia 12 maja 2011 r., w pierwotnej redakcji normatywnej Dz.U. z 2011 r. Nr 126, poz. 714). Powyższe rozwiązania legislacyjne odnoszące się do Krajowej Rady Sądownictwa budzą szereg wątpliwości wśród przedstawicieli praktyki prawniczej, doktryny i judykatury. Były również przedmiotem analizy w licznych orzeczeniach, zarówno sądów krajowych, jak i międzynarodowych.

W ocenie wnioskodawcy Krajowa Rada Sądownictwa nie może być w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, TSUE oraz Europejskiego Trybunału Praw

Człowieka uznana za organ odpowiadający modelowi i standardowi funkcjonowania wynikającemu z właściwych przepisów Konstytucji RP, przepisów prawa Unii Europejskiej oraz przepisów Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCz). Podobne wnioski płyną z rekomendacji Komitetu Ministrów Rady oraz Opinii Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich CCJE, które akcentują potrzebę takiego ukształtowania składu Rady, by co najmniej połowa jej członków była wybrana przez przedstawicieli środowisk sędziowskich z poszanowaniem zasady pluralizmu wewnątrz wymiaru sprawiedliwości.

Wnioskodawca nadmieniał, że w dniu 17 września 2018 r. odbyło się zwołane przez Zarząd Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ) Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ENCJ, decyzją którego polska Krajowa Rada Sądownictwa została zawieszona w prawach członka - wobec niespełniania przez KRS wymogów ENCJ dotyczących niezależności.

Wnioskodawca zwrócił również uwagę także na fakt, iż wobec sędzi X. Y. toczy się obecnie postępowanie dyscyplinarne motywowane stricte politycznie, w związku z podpisaniem przez sędziego pisma z 28 kwietnia 2020 r. do ambasadora Ingibjörg Sóltun Gísladóttir- Dyrektora Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (list do OBWE). List ten wyrażał obawę o prawidłowość przeprowadzenia tzw. „wyborów kopertowych”, ale także wskazywał na wątpliwości co do możliwości rozpoznania protestów wyborczych i stwierdzenia ważności wyborów przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Nie budzi wątpliwości, że każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, również sędziowie mają prawo zgodnie z art. 54 Konstytucji RP wolność wyrażania swoich poglądów i zajmowania stanowiska w społecznie doniosłych sprawach. Funkcja ścigania dyscyplinarnego realizowana jest więc przez Zastępcę Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w Piotrkowie Trybunalskim wyłącznie z powodów politycznych, w interesie rządzącej większości i ma na celu stłumienie jakiegokolwiek krytyki obecnie obowiązujących rozwiązań prawnych. Ponadto jak wynika z zarzutu przedstawionego sędziemu miał on rzekomo w przewołanym powyżej piśmie (list do OBWE) kwestionować skuteczność powołania sędziów orzekających w Izbie

Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, do której to Izby powołana był również SSN Maria Szczepaniec, co oznacza, że pośrednio rozstrzygając sprawę dyscyplinarną sędziego X. Y., wypowiadałaby się ona we własnej sprawie, tj. legalności powołania do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, łamiąc zasadę *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędzi Sądu Najwyższego Marii Szczepaniec nie jest zasadny.

Wątpliwości co do bezstronności sędzi Sądu Najwyższego Marii Szczepaniec, wyznaczonej do składu orzekającego w sprawie o sygn. akt I ZSK 2/23, wnioskodawca upatrywał w okoliczności powołania SSN Marii Szczepaniec na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Oznacza to, że wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy nie może być dowolne.

W tym miejscu należy przypomnieć, że ustawa stanowi, iż „*Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości*” – art. 29 § 3 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Natomiast art. 29 § 4 cytowanej ustawy stanowi, że: „*okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności*”.

Wnioskodawca nie przywołał innej argumentacji, pozwalającej na jej ocenę przez Sąd w kontekście przepisu art. 41 § 1 k.p.k., który stanowi, że: „sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Oznacza to, że ustrój i postępowanie przed sądami należą do ustawodawcy – art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. W tym zakresie decyduje zatem ustawa i polskie prawo (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., P 7/20, z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21, z 11 grudnia 2023 r., Kp 1/23).

W sprawie nie ma też zastosowania art. 40 k.p.k., gdyż nie spełnia się żadna z określonych w nim ustawowych podstaw wyłączenia sędziego z mocy prawa.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]